

zaterdag

07.05.2011

20.00 Concertzaal scène

19.15 Inleiding door
Maarten Beirens

WIBERT AERTS

Bach, Boulez & Beyond

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografie

Wibert Aerts (BE) studeerde aan de Koninklijke Conservatoria van Bergen en Brussel en aan de Hochschule der Künste te Berlijn. In 1992 werd hij laureaat van de wedstrijd Axion Classics (Dexia). Van 1998 tot 2000 was hij assistent-concertmeester van het Symfonieorkest van Vlaanderen en van 2000 tot 2002 concertmeester en solist van het ensemble Musiques Nouvelles. In 2005 werd hij uitgeroepen tot 'petekind' van de Handelsbeurs in Gent, die hem gedurende twee jaar begeleidde in zijn soloprojecten. Hij is lid van het vermaarde ensemble Het Collectief, gespecialiseerd in de vertolking van 20e-eeuwse en hedendaagse muziek. Verscheidene cd's van dit ensemble oogstten internationale erkenning. Aerts is tevens een graag geziene gast bij bekende kamermuziekensembles als Oxalys, Ictus, Spectra, Prometheus, Champ d'Action, HERMESensemble, Walpurgis, Muziektheater Transparant ... Als kamermuzikant gaf hij concerten in Europa, Mexico, Brazilië en Azië en speelde hij op festivals zoals Ars Musica, Festival van Vlaanderen, Pact Festival, Klarafestival, Festival de Wallonie, Europäische Kammermusikakademie (Duitsland), Festival du violoncelle (Novosibirsk) en in belangrijke concertzalen in binnen- en buitenland (deSingel, De Bijloke, Flagey, Amuz, Beursschouwburg, Concertgebouw Amsterdam, Gulbenkian Lissabon ...). Wibert Aerts heeft verschillende wereldcreaties uitgevoerd. Sinds 1998 vormt hij een duo met de Spaanse pianiste Caridad Galindo. Wibert Aerts is een van de zeldzame violisten die zich toelegt op het repertoire voor vioolsolo. Zijn eerste solo-cd *Violin Faces*, uitgebracht op het label Fuga Libera in april 2008, ontving lovende kritieken. Sindsdien is hij een veelgevraagd solist in het moderne en hedendaagse vioolrepertoire en verzorgde hij de wereldcreaties van onder meer het

vioolconcerto van Bram Van Camp met het HERMESensemble, het vioolconcerto van Jelle Tassijns en het vioolconcerto van JP Deleuze met het ensemble Musiques Nouvelles. Aerts geeft les kamermuziek en orkestrepertoire aan het Conservatoire royal de Mons en het Koninklijk Conservatorium van Brussel. Hij speelt op een Carlo Giuseppe Testore uit 1697.

Uitvoerders en programma

Wibert Aerts: viool
Jean-Marc Sullon (Centre Henri Pousseur): electronics

—

Johann Sebastian Bach (1685-1750)
Ricercar a 3, uit *Das musikalische Opfer*
(transcriptie voor soloviool door Bram Van Camp) (2003)

Bram Van Camp (1980)
Improvisations, voor soloviool (2011)
(creatie in opdracht van Concertgebouw Brugge)

Pierre Boulez (1925)
Anthèmes II, voor viool en live-electronics (1997)

— pauze —

Mattijs Van Damme (1975)
Interview (2011)
(creatie van de nieuwe versie in opdracht van Concertgebouw Brugge)

Daan Janssens (1983)
(...sans titre...) (*face à moi II*), voor soloviool (2010)
(creatie in opdracht van Concertgebouw Brugge)

Johann Sebastian Bach
Chaconne, uit *Partita in d*, BWV 1004 (1720)

Dit concert maakt deel uit van de Scoop-reeks en wordt live opgenomen. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden.

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Bach, Boulez & Beyond

Er zit meer dan 250 jaar tussen de werken van Bach en Boulez. Toch delen beide componisten een fundamentele ambitie om met een viool solo een complexe, veelgelaagde muzikale textuur te realiseren. Drie jonge Vlaamse componisten namen Bachs en Boulez' werken als referentiepunten voor hun creaties.

Johann Sebastian Bach schreef drie sonates en partita's voor soloviool. Dit waren niet de eerste werken voor een soloviool zonder begeleiding, maar ze zetten de mogelijkheden voor het instrument wel op scherp. De manier waarop Bach erin slaagde om met een zogenaamd eenstemmig, melodisch instrument toch een veelgelaagde textuur bestaande uit melodie en (soms zelfs drie- of vierstemmige) begeleiding neer te zetten is indrukwekkend. De partituur vraagt om virtuoze vertolkers die op hun viool die suggestie van meerstemmigheid effectief kunnen realiseren, maar toont ook een enorme compositorische vindingrijkheid. De *Chaconne* uit de *Partita in d* geldt daarbij als het meest treffende voorbeeld. Hoewel de *Partita in d* de enige van de drie is die het traditionele patroon van een suite (een reeks gestileerde dansen) volgt (*Allemande - Courante - Sarabande - Gigue*), sluit het af met een monumentale *Chaconne* (varianties op een herhaalde reeks akkoorden). Deze overstijgt in lengte en in muzikale en speeltechnische complexiteit de voorafgaande delen en stuurt zo de partita een heel andere richting uit. De *Chaconne* staat hier naast een ander monument van Bachs contrapuntische meesterschap: het driestemmige *Ricercar* waarmee Bach zijn *Musikalisches Opfer* (1747) opende, hier in een bewerking voor soloviool van Bram Van Camp.

Bij Pierre Boulez is de meerstemmigheid niet langer een kwestie van suggestie, maar van

technologie. In *Anthèmes II* (1997) wordt de viool live verveelvoudigd door elektronica, die aan de – op zich al veelgelaagde – solopartij nog verschillende niveaus toevoegt. Zoals zo vaak bij Boulez is dit werk met oudere composities verbonden. Een flard uit *...explosante-fixe...* (vanaf 1972) werkte Boulez uit tot *Anthèmes* voor viool solo (1991). In *Anthèmes II* neemt hij het materiaal uit *Anthèmes* als vertrekpunt, maar componeert het verder uit én geeft er letterlijk een nieuwe dimensie aan met de electronics. De violist speelt dus tegen een veelvoud van zichzelf, waarbij de electronics ook nog eens dienst doen als verlengstuk van de violist: het toevoegen van kleuren, filteren en vervormen van de vioolklank. Door het verdelen van de klanken over de luidsprekers wordt ook de (akoestische) ruimte een element dat de componist heel bewust kan controleren.

De jonge Vlaamse componisten die de confrontatie met Bach en Boulez aangaan, kunnen in hun schriftuur voor soloviool onmogelijk Bachs voorbeeld en de hoogstaande hedendaagse antwoorden daarop, van componisten als Boulez, naast zich neerleggen. Mattijs Van Damme componeerde *Interview* enkele jaren geleden voor violiste Patricia Kopatchinskaja en maakte een nieuwe versie van het stuk voor deze gelegenheid. De titel van het driedelige werk refereert volgens de componist aan een interview met zichzelf. De contrasterende delen tonen achtereenvolgens heel beknopt verschillende facetten van het vioolspel (en van de componist die zichzelf bevraagt?).

Improvisations van Bram Van Camp zoekt de vergelijking met Bachs werk heel bewust op. De titel lijkt iets anders te suggereren, maar improvisatie komt er in dit werk niet aan te pas. Wel nodigt de partituur de muzikant

uit om te spelen met de gedrevenheid en levendigheid die een goede improviserende muzikant kenmerkt. Ook dit werk is een *Chaconne*: dezelfde harmonische basis (in dit geval een cyclus van 64 akkoorden – heel wat uitgebreider dan de beknoptere *Chaconne*-cyclus zoals die bij Bach voorkomt) wordt herhaald en intussen voortdurend gevarieerd. Waar Bach nog vierstemmigheid suggereerde, gaat Van Camp een stapje verder door het technisch zo aan te pakken dat de violist in de meeste akkoorden een vijfstemmige textuur doet vermoeden.

Daan Janssens vertrekt vanuit een compleet ander uitgangspunt. In zijn (*...sans titre...*) (*face à moi II*) zoekt hij een toestand van onbeweeglijkheid op: noten verschijnen als geïsoleerde elementen. Gaandeweg blijkt dit een dynamisch proces, dat zich vooral in de speeltechniek laat voelen: in het begin worden

de noten aangestreeken 'col legno' (met het hout van de strijkstok), dit evolueert naar conventioneel aanstrijken met de haren van de boog en eindigt tenslotte in een afwisseling van beide. De geïsoleerde noten van het begin ruimen plaats voor dynamischere snelle trekjes tot op het einde de tegenstelling tussen statische en dynamische elementen terugkeert. De uitgepuurde benadering en de doordachte relatie tussen alle muzikale elementen plaatsen dit werk meer in de lijn van Boulez. Net als bij Boulez is ook bij Daan Janssens dit werk verwant aan zijn andere composities zoals (*face à moi I*) (voor solopiccolo) en het ingetrokken (*face à moi*) voor solofluit. Bovendien wijst het vooruit naar (*...sans titre II*) dat het materiaal van dit vioolwerk zal 'vermenigvuldigen' tot een werk voor strijkkwartet.

Maarten Beirens

Boulez en Ircam

In 1970 aanvaardde componist en dirigent Pierre Boulez de opdracht om een onderzoeksinstituut voor muziek op te richten en te leiden. Boulez, het toenmalige 'enfant terrible' van de hedendaagse muziek, deed dit op vraag van de toenmalige Franse president Georges Pompidou. Aangezien dit instituut op royale overheidssteun kon rekenen, ging de bekendmaking van de door Boulez geformuleerde doelstellingen met de nodige heisa gepaard. Boulez omringde zich met een aantal componisten zoals Luciano Berio, Vinko Globokar, Jean-Claude Risset, Gerald Bennett en Michel Decous, om het project gestalte te geven. Het uiteindelijke resultaat was de oprichting in 1974 – uiteraard door Boulez – van het Ircam (Institut de recherche et coordination acoustique/musique). Een verklaring over wat nu precies diende onderzocht te worden en waarom kon niet uitblijven: 'Rechercher – en faisant appel aussi bien à la théorie qu'à la vérification pratique apportées par la composition et l'exécution musicales – comment vont progresser la connaissance et l'utilisation du matériau (celui, électronique, qui permet de créer un univers neuf, désentravé des contraintes dues à l'antériorité); en conséquence, de quelle façon cet élargissement de notre potentiel doit s'intégrer à l'invention, doit même la susciter.' Ondertussen vestigde Boulez zich definitief in Parijs, na een jarenlang verblijf in Baden-Baden en Darmstadt en een vruchtbare carrière als dirigent van de New York Philharmonic en het BBC Symphonic. In 1977 werd hij officieel aangesteld als directeur van het Ircam dat ondergebracht werd in het pas geopende Centre Pompidou. Boulez realiseerde er baanbrekende composities zoals onder meer *Répons* (1981-1984) voor solisten, instrumentaal ensemble en elektronica. Dit werk maakt gebruik van toentertijd nieuwe technologieën voor de

transformatie, distributie en controle van de klank. In 1987 werd het tienjarige bestaan de nodige luister bijgezet door een reeks creaties van nieuwe werken gerealiseerd in het instituut van onder andere Barry Anderson (*Are*), François Bayle (*AER*), George Benjamin (*Antara*), Thierry Lancino (*Aloni*), Tod Machover (*Valis*), Philippe Manoury (*Jupiter*), Michael Obst (*Kristallwelt III*), Kaija Saariaho (*Io*), Marco Stroppa (*Puisazioni*) en Trevor Wishart (*Vox V*).

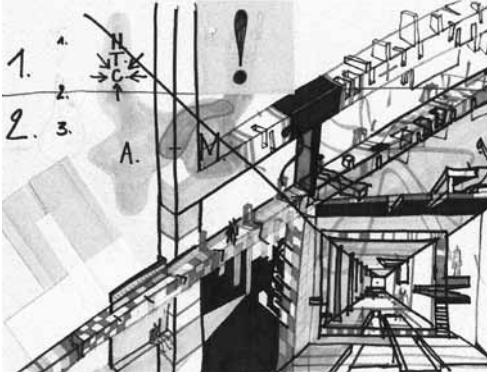
In 1989 werd de opera *Le maître et Marguerite* van York Höller gecreëerd in de Opéra Garnier, met een geluidsband gerealiseerd in het Ircam. Twee jaar later nam Boulez ontslag als directeur om er een jaar later ere-directeur te worden. Wetenschappers en ingenieurs werkzaam in het Ircam ontwikkelden heel wat nieuwe technologieën die mede het compositieproces grondig wijzigden. In juni 1993 werd een eerste 'Academie' georganiseerd met 120 musici uit 24 landen. Ook in de 21e eeuw bleef het Ircam, niettegenstaande de bakken kritiek (onder andere van Iannis Xenakis, Jean-Claude Eloy en Harry Halbreich), meer dan ooit het (elitaire?) oord waar interactie tussen musici en wetenschappers de belangrijkste leidraad was. Tot op vandaag is het Ircam een voorbeeld voor velen en blijft het deze ongetwijfeld boeiende en onvermijdelijke interactie sturen en gestalte geven.

Johan Huys

Pierre Boulez en de technische ploeg van het Ircam

In de kijker

Second Order Kwadrat Vertigo © Jo Van Den Berghe

Danel Kwartet © D. Trillo

wo 25.05.11 / 20.00 / Concertzaal scène

New Feet for 5 Years a Minute / Spectra Ensemble

Architect Jo Van Den Berghe en componist Jeroen D'hoë vinden elkaar in *New Feet for 5 Years a Minute*. Via de synesthesie van architectuur, video en muziek wordt de toeschouwer meegenomen in een wervelende beleving van ruimte en klank. Dit provocatieve multimediaconcert werkt bewust ontregelend op het net- en trommelvlies van de toeschouwer.

vr 03.06.11 t/m zo 05.06.11 / Concertgebouw

Danel Kwartet. Hölderlinweekend / Beethoven, Schumann, Lachenmann

'Vrijheid, verdergaan is in de kunst, net als in de hele schepping, het doel', schreef Beethoven ooit in de lijn van het Duitse idealisme van de dichter Hölderlin. De muzikale weg die Beethoven insloeg, werd in de 19e eeuw gevolgd door Schumann en veel later ook nog door hedendaagse componisten als Helmut Lachenmann en Luigi Nono.

In het Concertgebouwcafé kunt u gezellig nagenieten met cultuurliefhebbers en mogelijk ontmoet u er ook de artiesten.

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02
IN&UIT, 'T ZAND 34, BRUGGE

PROVINCIE
West-Vlaanderen

BRUGGE

FLUXYS

DeMorgen
een open geest heeft meer

Klara

focus • wtv